

Vlaams
Parlement

ingediend op **1973** (2018-2019) – Nr. 1
2 mei 2019 (2018-2019)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls

over het rapport 'Evaluatie van de
pedagogische begeleidingsdiensten
en de permanente ondersteuningscellen'

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Jan Durnez.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;
Jos De Meyer, Jan Durnez, Jamila Hamddan Lachkar, Orry Van de Wauwer;
Franc Bogovic, Jo De Ro;
Caroline Gennez, Tine Soens;
Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Matthias Diependaele, Peter Persyn, Willy Segers, Miranda Van Eetvelde,
Manuela Van Werde;
An Christiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
Katia Segers, Steve Vandenberghe;
Elke Van den Brandt.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Georges Monard	4
1.	Context van de evaluatie	4
2.	Opdracht en aantal begeleiders.....	4
3.	Conclusies en aanbevelingen inzake begeleidingswerk	4
3.1.	Visie.....	4
3.2.	Begeleiding gericht op de werkvloer	5
3.3.	Afstemming nascholing en begeleiding	5
3.4.	Makelaarsrol	5
3.5.	Lerende netwerken	5
3.6.	Starters	6
3.7.	Ondersteuning leidinggevenden	6
3.8.	Loopbaanspecifieke ondersteuning van onderwijsprofessionals	6
3.9.	Innovaties	6
3.10.	Begeleiding dko en volwassenenonderwijs.....	7
4.	Conclusies en aanbevelingen inzake interne organisatie	7
4.1.	Personeelsbeleid.....	7
4.2.	Organisatie van het werk	7
4.3.	Kwaliteitszorg.....	7
4.4.	Samenwerking	8
5.	Aanbevelingen aan de overheid	8
6.	Besluit	9
II.	Bespreking.....	9
1.	Tussenkomen van de leden.....	9
2.	Antwoorden van Georges Monard.....	13
	Gebruikte afkortingen.....	15

Op 4 april 2019 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een gedachtewisseling over het rapport 'Evaluatie van de pedagogische begeleidingsdiensten en de permanente ondersteuningscellen', met Georges Monard, voorzitter van de evaluatiecommissie.

I. Uiteenzetting door Georges Monard

Georges Monard vat zijn betoog aan met een verwijzing naar de spreuk dat het slechte nieuws altijd het goede nieuws verdringt, waar hij de voorbije dagen aan moest denken.

1. Context van de evaluatie

Sinds de vorige evaluatie (2013-2014) zijn er op een aantal punten positieve wijzigingen vast te stellen, stipt de spreker aan, evenwel minder snel dan de auteurs van de evaluatie gehoopt hadden. Er is dus nog een hele weg af te leggen.

Georges Monard licht toe dat de commissie nagenoeg ongewijzigd bleef in vergelijking met de vorige evaluatie. Er werden in totaal ongeveer zeshonderd gesprekken gevoerd. Daarnaast gebeurden ook observaties op de plaats waar de begeleiders hun activiteit uitoefenen (scholen, netwerken van leerkrachten of directies). Het resultaat was een overkoepelend rapport en elf individuele rapporten per PBD of POC, voor de vier grote netten maar ook voor de kleinere koepels.

2. Opdracht en aantal begeleiders

De pedagogische begeleidingsdiensten staan onder andere in voor ondersteuning, advies, nascholing, innovaties, zelfevaluatie van en voor scholen (directies en leerkrachten) en het delen van ervaringen tussen scholen.

Ook de permanente ondersteuningscellen, de begeleidingsdiensten van de CLB's, werden beoordeeld, stipt de spreker aan.

De PBD's zijn ondersteunend, en dus complementair aan de inspectie die controle doet en een sanctionerende bevoegdheid heeft. Als er alleen maar een inspectie zou zijn, zou dat getuigen van weinig vertrouwen in het onderwijsveld, stelt de spreker. Vandaar de sterke investeringen in het verleden in de ondersteuning van scholen, directies en leerkrachten.

De PBD's hebben een omkadering van 326 vte begeleiders, dat betekent één vte per twaalf scholen, één per 407 vte personeelsleden en één voor 50 vte starters. Deze cijfers relativeren het op het eerste gezicht vrij hoge aantal begeleiders, meent Georges Monard.

De POC's beschikken over een formele omkadering van 32 vte begeleiders voor 74 CLB's en 2774 personeelsleden, dat betekent 1 vte begeleider per 2,2 CLB's en 1 vte voor 81 vte personeelsleden.

3. Conclusies en aanbevelingen inzake begeleidingswerk

3.1. Visie

De commissie heeft opnieuw gekeken naar de visie, die bij de vorige evaluatie nogal summier uitgewerkt bleek te zijn. Op dat punt is zeker vooruitgang geboekt, geeft de spreker mee. Bij een aantal begeleiders is de visie goed

doorgedrongen, maar niet bij iedereen even sterk. Daarom blijft er nood aan betere doorsijpeling naar het begeleidingswerk en de begeleiders.

Een visie impliceert ook het aanduiden van wat prioritair is in de opdracht van de begeleiders, zodat zij zich niet verliezen in allerlei kleinere deelopdrachten.

3.2. Begeleiding gericht op de werkvloer

Alle begeleiding moet gericht zijn op de werkvloer, stelt de spreker. Maar dat is iets anders dan altijd op de werkvloer aanwezig zijn. De aanwezigheid op de werkvloer moet voldoende zijn, maar het is ook belangrijk dat de begeleiders echte experts zijn in hun domein en in schoolontwikkeling. Dat betekent dat ze mee moeten zijn met het wetenschappelijk onderzoek in binnen- en buitenland en de ervaringen op onderwijsgebied moeten opvolgen.

Er zijn duidelijk inspanningen om de aanwezigheid en het effect op de werkvloer te verhogen. Maar de verschuivingen zijn beperkt en moeilijk kwantificeerbaar. De commissie vraagt dat tegen een volgende evaluatie de netten afspreken wat ze bedoelen met aanwezigheid op de werkvloer. De spreker geeft als voorbeeld dat in sommige netten werken met netwerken van leraren zorg uit verschillende scholen of met netwerken van directies, zich niet op de schoolvloer afspeelt, terwijl in andere netten werken met onderwijsprofessionals, degenen die het op de werkvloer doen, wel wordt beschouwd als werken op de werkvloer.

Nu worden door de netten verschillende definities gehanteerd. De commissie vraagt dus een minimale vorm van samenwerking door afspraken te maken over de definities.

3.3. Afstemming nascholing en begeleiding

De regelgeving en vooral de financiering van nascholing en begeleiding zijn erg verschillend en zijn in een verschillende tijd ontstaan, geeft de spreker mee. Zoals bij de vorige evaluatie aanbevolen, wordt vastgesteld dat ze meer en meer in elkaar vloeien. Voor leerkrachten en directies zorgen eenmalige sessies – zeker als die alleen bijgewoond worden – niet vaak tot gedragsverandering. Deze sessies worden niet uitgesloten om een bepaald tekort weg te werken, maar in de regel moeten trajecten ontwikkeld worden voor groepen van leerkrachten of directies. Die trajecten moeten vrij lang duren en arbeidsintensief zijn, wat betekent dat nascholing en begeleiding in elkaar moeten overvloeien en geen aparte circuits mogen blijven.

Er is vooruitgang geboekt, maar er mag volgens de commissie nog een extra duwtje gegeven worden, want er zijn nog aparte instellingen voor nascholing en organisaties voor begeleiding, die ook op verschillende plaatsen gehuisvest zijn.

3.4. Makelaarsrol

Bij de vorige evaluatie werd aanbevolen om voor de domeinen en expertise die onvoldoende in huis zijn, de markt te verkennen, zodat men weet wat aanwezig is op het terrein, en scholen en leerkrachten naar instellingen met een beter aanbod geloodst kunnen worden. Ook op dat vlak is er een geleidelijke evolutie.

3.5. Lerende netwerken

Lerende netwerken van directies en/of leerkrachten uit verschillende scholen/CLB's worden bijzonder waardevol geacht. Leren van elkaar door mensen die dezelfde job uitoefenen, is veelal vruchtbaarder dan leren van externe experts, stipt de spreker aan.

Een combinatie van proces- en inhoudelijke begeleiding door begeleiders is volgens de commissie wel noodzakelijk, zonder dat zij de eerste viool willen spelen.

Alle leden van de commissie hebben dergelijke netwerken geobserveerd rond een nieuw leerplan, met leerkrachten zorg, CLB-medewerkers en allerlei projecten.

3.6. Starters

De Commissie voor Onderwijs en de minister hebben vaak gewezen op het probleem van de grote uitstroom bij starters, leerkrachten met minder dan vijf jaar dienst. Zij verplaatsen zich dikwijls van de ene school naar de andere en ook van het ene net naar het andere.

De eerste verantwoordelijke voor de begeleiding van starters is uiteraard de school of het CLB en de directie, maar ook andere ervaren leerkrachten. De commissie vraagt dat in de toekomst meer netoverschrijdend wordt gewerkt – want ook de leerkrachten werken in het begin van hun loopbaan netoverschrijdend – en meer in samenwerking met de lerarenopleiding. Vooral in de CLB-sector is dat belangrijk, want er bestaat geen specifieke opleiding tot CLB'er.

3.7. Ondersteuning leidinggevend

Leidinggevend zijn de eerste begeleiders op het veld. Hen ondersteunen en ervoor zorgen dat ze niet verzuipen in het praktische werk, iets waar vooral het basisonderwijs over klaagt, is belangrijk. Expliciete aandacht voor ondersteuning van onderwijskundig leiderschap is noodzakelijk, aldus Georges Monard. Zeker in grotere scholen kunnen leidinggevend zich laten bijstaan door leerkrachten die voor een beperkt aantal uren worden vrijgemaakt voor de begeleiding van vooral jonge leerkrachten.

3.8. Loopbaanspecifieke ondersteuning van onderwijsprofessionals

Loopbaanspecifieke ondersteuning van onderwijsprofessionals is gedurende heel de loopbaan nodig, merkt de spreker op, met ook aandacht voor oudere leerkrachten. Dat is een doelgroep waarvoor weinig specifieke ondersteuning bestaat, maar deze mensen moeten nu langer werken en dus langer gemotiveerd zijn. Vandaar het belang om hier een doelgroep van te maken.

3.9. Innovaties

Als de plannen van de begeleidingsdiensten voor de volgende jaren bekeken worden, staat er veel in over het ondersteunen en aanbrengen van innovaties, schetst de spreker. De commissie vraagt aan de begeleidingsdiensten om meer proactief en stimulerend te werken. Veel innovaties die op de scholen en de CLB's afkomen, worden geïnitieerd door het beleid, zegt Georges Monard, en hij verwijst naar het grote aantal recent goedgekeurde decreten. Het is van belang om de invoering van de nieuwe regelgeving te ondersteunen. De commissie heeft met genoegen gemerkt dat begeleidingsdiensten in hun begeleidingsplan voor dit jaar bepaalde prioriteiten hebben opgenomen, maar een plan moet flexibel zijn en prioriteiten moeten wijken als er nieuwe regelgeving op komt is, want daar zijn scholen dan mee bezig.

Voor een aantal domeinen hebben de begeleidingsdiensten te weinig proactief gewerkt, met het M-decreet, begrijpend lezen en scholen en klassen met zeer gemengde leerlingenpopulaties als voorbeelden.

Er is nood aan de versterking van de capaciteit van scholen en CLB's om met vernieuwingen om te gaan en ze te implementeren. Het delen van goede en slechte ervaringen, via netwerken, is daarbij belangrijk. Begeleiders komen in veel scholen, zien wat goed of minder goed werkt en wat de voorwaarden zijn om iets goed te doen werken. Dat kunnen ze overbrengen naar andere scholen.

3.10. Begeleiding dko en volwassenenonderwijs

Het volwassenenonderwijs en het deeltijds kunstonderwijs worden soms wat vergeten in de begeleiding. Uiteraard gaat de aandacht vooral naar het basis- en secundair onderwijs. Ook in het volwassenenonderwijs leren scholen veel van elkaar, ook over de netten heen. Stilzwijgend is daar de netoverschrijdende samenwerking heel groot geworden; iets waarover niemand zal klagen, meent Georges Monard.

In het deeltijds kunstonderwijs stelt de commissie vast dat de begeleiding beperkt is. Dko is heel waardevol in het onderwijs. 92 procent van het dko wordt door de gemeenten georganiseerd. De begeleiding van het dko van de andere netten is dus heel summier. Het was al bij de vorige evaluatie de aanbeveling om de competentie samen te brengen en afspraken te maken met OVSG. Dat is volgens de spreker de goede weg, waarbij OVSG wat betreft de begeleiding van dko nog een tandje bij mag steken.

4. Conclusies en aanbevelingen inzake interne organisatie

4.1. Personeelsbeleid

De commissie heeft vastgesteld dat alle scholen heel veel lof uiten over de meeste begeleiders, maar dat er ook klachten zijn over sommige begeleiders en dat directies en leerkrachten dan zelfs liever afzien van begeleiding. Dat zou niet mogen kunnen. Volgens de commissie is een strengere rekrutering en selectie nodig. Het is beter om geen aanwerving te doen dan een slechte.

Het aantal kandidaten om begeleider te worden, is niet altijd groot. Het is volgens de spreker ook nodig om de statuten van de begeleiders te bekijken, want er is momenteel een groot verschil tussen mensen die hetzelfde werk doen, enerzijds de adviseurs en anderzijds de gedetacheerden.

De minimale instapkwaliteit moet duidelijker bepaald worden, evenals het doorgroeiniveau. De vraag rijst ook of begeleider een deeltijdse of tijdelijke opdracht kan zijn, waarna iemand terugkeert naar het veld en daar een andere functie opneemt.

Permanente professionalisering is van het grootste belang, stipt de spreker aan. Er wordt al veel aan gewerkt, maar het moet ook een plicht zijn. Voor begeleiders waarvoor blijkt dat het niet de geschikte job is, kan in overleg besloten worden om een andere job te zoeken.

4.2. Organisatie van het werk

Hier vernoemt Georges Monard het belang van het opvolgen van zelfsturende teams wat betreft resultaten en capaciteit, en de link met het geheel van de organisatie in functie van strategische lijnen.

4.3. Kwaliteitszorg

Op dit punt hebben de verschillende netten na de vorige evaluatie samen een principetekst opgesteld over hoe ze kwaliteitszorg voor de begeleidingsdiensten

zien. Dan gaat het over de tijdsbesteding van de begeleiding, hun bereik en effectiviteit.

Volgens de commissie heeft de begeleidingsdienst nood aan professionalisering rond datageletterdheid. Wat zijn de relevante gegevens die bijgehouden moeten worden? Welke definities, en dan het liefst dezelfde definities in alle netten, worden gehanteerd? Welke betekenis wordt gehecht aan de gegevens en cijfers?

Cijfers kunnen dan ook uitgewisseld worden tussen scholen en netten.

In de discussies over kwaliteit wordt soms over het hoofd gezien dat de instroom sterk bepalend is voor de kwaliteit van de uitstroom. Scholen die het moeilijkste werk doen, worden soms met de vinger gewezen als het over kwaliteit gaat, terwijl andere scholen die het minst moeilijke werk doen, ervoor geloofd worden.

4.4. Samenwerking

Binnen het officieel onderwijs is de samenwerking duidelijk gegroeid, stelt de spreker. Er is een gezamenlijke sokkel voor de leerplannen en ook op veel andere punten wordt meer samengewerkt. Feit is dat het officieel onderwijs, dat gespreid is over drie netten, de hoofdbehoeftes aan samenwerking beter heeft ingezien. In het vrij onderwijs wordt dat soms minder aangevoeld, maar de commissie merkt op dat er steeds van anderen geleerd kan worden, in beide richtingen. Dat is ook zo op het gebied van leerplannen, wat niet wil zeggen dat het overal dezelfde moeten zijn.

In het onderwijs is de basisafspraken dat de eindtermen voor iedereen dezelfde zijn, maar binnen de leerplannen kunnen de netten accenten leggen. Om verandering van school zonder overzitten mogelijk te maken, is het goed om elkaars leerplannen te bekijken en niet nodeloos een onderscheid te willen maken. Samenwerken en de eigen identiteit bewaren, gaan perfect samen, meent de spreker.

De netoverschrijding in de POC's gaat verder en vlotter dan bij de PBD's. De POC's hebben een aantal instrumenten ontwikkeld waarmee CLB's kunnen werken en die voor leerlingen en scholen heel belangrijk zijn, geeft de spreker nog mee, en hij noemt Prodia (diagnostiek), LARS (gegevensverzameling) en Onderwijskiezer (om leerlingen goed te informeren over de keuzemogelijkheden binnen de totaliteit van het onderwijsveld).

Het is goed dat begeleiding en inspectie elk hun eigen rol blijven spelen, maar ze moeten wel goed op elkaar afgestemd zijn. De voorbije jaren hebben geen scholen een blijvend negatieve beoordeling gekregen. Maar scholen die zwakker scoren, moeten opgevangen worden, waarbij een belangrijke aanzet gegeven moet worden door de inspectie, maar overgenomen door de begeleiding.

5. Aanbevelingen aan de overheid

Blijven investeren in begeleiding is volgens de commissie essentieel. Zeker in tijden dat er veel verandert.

Het verbeteren van en eisen stellen aan de begeleiding is een ander aspect. De begeleiding werd toevertrouwd aan de netten, een keuze van het decreet van 1989. Maar dat wil niet zeggen dat geen eisen gesteld kunnen worden, maar dan eerder aan de resultaten en niet aan de werkwijze. Het is niet door alles in regels te vatten dat er verbetering optreedt, poneert Georges Monard.

Er is nood aan heldere prioriteiten. De decretale taken (nu acht) kunnen door geen enkele PBD of POC allemaal worden uitgevoerd. Het moet een menu zijn waaruit gekozen kan worden. Als het decreet ooit gewijzigd zou worden, is het volgens de spreker een goed idee om op dat punt meer vrijheid te geven, maar met de verplichting om een aantal prioriteiten zelf te bepalen, rekening houdend met de vernieuwingen die op dat ogenblik op scholen afkomen. Het gaat dus om goede aanbodsturing, maar tegelijkertijd ook om goede vraagsturing.

De doelmatigheid van diensten kan worden versterkt door een grotere samenwerking. In verschillende netten is er soms de vrees dat door meer samenwerking de eigenheid onder druk komt te staan.

Georges Monard gaat nog in op de kleine koepels. Als de regels worden toegepast, heeft een koepel soms maar recht op een halve begeleider. Er zou volgens de commissie minimaal één vte begeleiding per koepel moeten zijn, zonder de bijkomende omkadering die de scholen soms zelf financieren of ontvangen op basis van een decreet. De focus moet dan liggen op de ondersteuning van het eigen pedagogisch project.

Vijf jaar geleden hadden deze koepels het gevoel dat ze iets deden dat nergens anders bestaat. Dat klopt voor een deel, maar ze hebben volgens Georges Monard ingezien dat een aantal uitdagingen waarmee zij worstelen ook voor de grote koepels gelden. Een nauwere samenwerking met grotere PBD's kan dus voordelen in beide richtingen opleveren.

6. Besluit

Georges Monard besluit zijn pleidooi om de begeleiding verder goede kansen te bieden, maar ook om de nodige eisen te durven stellen en een verbeteringstraject uit te zetten, en om daarmee het best niet te wachten tot er een volgende evaluatie aankomt.

II. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

Jos De Meyer beschrijft het evaluatierapport als zeer waardevol en genuanceerd, wat soms in contrast staat met bepaalde uitspraken die het lid hoort.

De spreker heeft geen expliciet pleidooi gehoord voor meer personeel bij de pedagogische begeleidingsdiensten, maar nog minder voor minder personeel. Wat is volgens de commissie de meerwaarde van de huidige begeleiding?

Er was een terecht pleidooi voor voldoende expertise, afstemming tussen nascholing en begeleiding en het delen van ervaring. De aanbevelingen aan de overheid zijn werk voor de volgende minister, stelt de spreker.

Kris Van Dijck focust op de aanbevelingen aan de overheid. Daarin staat de oproep tot heldere prioriteiten. De opdrachten van de begeleidingsdiensten zijn vastgelegd in het decreet. Is de commissie van mening dat een rol is weggelegd voor de decreetgever om sneller aanpassingen door te voeren, of is het een taak van de uitvoerende macht om klemtonen te leggen?

Het is goed dat prioriteiten vastgelegd worden, die dan ook door alle pedagogische begeleidingsdiensten worden toegepast.

De spreker breekt ook een lans voor een betere samenwerking. Alle koepels en netten gaan uit van hun eigen pedagogisch project, maar er zijn zo veel aspecten die alle scholen aanbelangen, benadrukt Kris Van Dijck. Leerlingenbegeleiding en schoolorganisatie zijn volgens de spreker universeel en dus niet net- of koepelgebonden. Hij doet dus een oproep om de samenwerking nog te versterken, omdat op die manier ook meer efficiëntie mogelijk is.

De commissie doet ook een oproep om de pedagogische begeleidingsdiensten op een andere manier te organiseren en leerkrachten bijvoorbeeld deeltijds les te laten geven en daarnaast hun expertise met anderen te delen.

Er zijn in het onderwijs meer zaken die de inrichtende machten binden dan scheiden, besluit het lid.

Jo De Ro heeft ook het vorige evaluatierapport bekeken, om na te gaan op welke punten er vooruitgang is geboekt en waar er nog werk is. Het lid beaamt de stelling van Jos De Meyer dat de bewoordingen in de evaluatie mild zijn, maar de boodschap is wel zeer duidelijk.

In het vorige rapport werd al gewezen op de domeinen waar er geen onderscheid is tussen scholen en waarop meer samengewerkt moet worden. Toen was er nog sprake van de vzw Samenwerkingsverband Netgebonden Pedagogische Begeleidingsdiensten. Maar die is ondertussen gesneuveld.

Het was de voorbije jaren een trend, vaak bevestigd vanuit netten en koepels, om net minder initiatieven te nemen om netoverstijgend te werken, merkt het lid op. De positieve appreciatie in het rapport voor de officiële netten, die samen leerplannen maken voor het officieel onderwijs, is volgens *Jo De Ro* heel belangrijk. Het was volgens het lid niet gemakkelijk voor de bestuurders van de drie koepels om die koepels zelf in beweging te brengen om dat te doen.

De waarschuwing in het rapport dat geen tweedeling mag ontstaan, is volgens de spreker ook belangrijk. Als de drie officiële netten nog meer zouden samenwerken, zou inzake pedagogische begeleiding een tweedeling tussen het katholiek onderwijs en de officiële netten kunnen ontstaan.

Jo De Ro stelt met lede ogen vast dat deze legislatuur het parlement vragende partij was om bijvoorbeeld voor de begeleiding van het M-decreet netoverstijgend te werken, maar dat het niet gelukt is om samenwerking over de vier netten te realiseren. Het moest in het decreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr.1585/1) noodgedwongen beperkt worden tot de drie officiële netten. Het was moeilijk om die beslissing te nemen, want daardoor werden ook een aantal bestaande samenwerkingen uitgesloten. Dat was niet omdat het parlement geen samenwerking wil, maar omdat – zoals in het rapport staat – mensen zich te veel verbergen achter de eigenheid op bepaalde gebieden, terwijl klanten en samenleving baat hebben bij meer samenwerking.

De spreker hoopt dat de commissieleden in de volgende legislatuur ook naar de verslagen kijken van de open besprekingen van de voorbije maanden in de Commissie voor Onderwijs en op basis daarvan standvastigheid tonen. Hij oppert dat de commissie zich misschien te snel heeft laten afschrikken door een dreigement om op basis van artikel 24 van de Grondwet procedures te starten bij het Grondwettelijk Hof. Als het parlement in de volgende legislatuur een grote stap zet en zich daarbij baseert op het rapport van de commissie-Monard, is het om op een aantal terreinen door wetgeving de netoverschrijdende samenwerking op te leggen. Het rapport geeft ook aan dat bij bepaalde wetgeving samenwerking een financieringsvoorwaarde kan zijn.

Jo De Ro vindt het ontstellend dat, zes jaar nadat het in het vorige evaluatierapport al voorzichtig werd geschreven, van een structurele samenwerking met de lerarenopleiding geen sprake is. Als er een professionaliseringscontinuüm moet zijn, moet bij het begin gestart worden en dat zijn de lerarenopleidingen, maakt het lid duidelijk.

De administratie verzamelt heel veel data en stelt die ter beschikking van scholen. Maar de vaststelling is dat er inzake datageletterdheid zowel bij de pedagogische begeleiding als op scholen, veel te weinig aanwezig is. Vlaanderen staat op dat terrein nog in de kinderschoenen, geeft de spreker ootmoedig toe.

Jo De Ro verwijst nog naar de bespreking van het MICTIVO 3-onderzoek in de commissie (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr.1942/1). Daaruit bleek dat leerkrachten in het secundair onderwijs de voorbije vijf jaar 8,5 dagen professionalisering hadden genoten. Dan is er geen sprake van een professionaliseringscontinuüm en worden de middelen niet op de juiste plaats ingezet, meent de spreker. De decreetgever moet dan nagaan hoe het anders kan worden aangepakt, maar ook de lerarenopleiding, de pedagogische begeleiding en de directies moeten dit samen bekijken.

Onderwijs moet de kern zijn van kennis- en vaardigheidsontwikkeling en moet nieuwe uitdagingen opnemen, maar dat is niet mogelijk met het bestaande professionaliseringstraject, maakt het lid duidelijk. Daar moet tijd en ruimte voor gemaakt worden, waarbij ook het heilig huisje van de jaar-, maand- en weekopdrachten bekeken wordt. Het is niet mogelijk om aan leerkrachten te vragen om die professionalisering er nog eens bovenop te nemen; die moet ingepast worden.

Jo De Ro hoopt dat het eerste jaar van de volgende legislatuur de Commissie voor Onderwijs aan de slag gaat met de rapporten die de voorbije maanden zijn gepresenteerd en dat de minister rust brengt in het onderwijs. Alle materiaal ligt op tafel en er kan nu een stap verder worden gezet, besluit de spreker.

Elisabeth Meuleman beaamt de nood om meer netoverschrijdend samen te werken. Dat kwam al in het vorige evaluatierapport naar voren en wordt nu bevestigd. Er moeten dus stappen worden gezet in die richting. Wat waren de effecten van het afschaffen van SNPB?

Die afschaffing lijkt in tegenspraak met de aanbeveling uit het vorige rapport, maar toch is dat deze legislatuur gebeurd, merkt het lid op.

Het is volgens de spreker duidelijk dat op het terrein heel hard gewerkt wordt. Er zijn soms kritische uitlatingen over de pedagogische begeleiding, terwijl de mensen op het terrein heel hard werken, stelt het lid.

Het rapport geeft aan, zonder verdere uitspraken en met de nodige realiteitszin, dat de middelen zijn gedaald en dus ook het aantal begeleiders, terwijl het aantal leerkrachten dat begeleid moet worden, is gestegen. Dat zet dus druk op de uit te voeren opdrachten.

Elisabeth Meuleman beklemtoont dat dit een periode is met heel wat vernieuwingen voor leerkrachten. Het M-decreet stelt de nodige uitdagingen voor leerkrachten, maar ook de nieuwe eindtermen ernstig implementeren, zal effecten hebben. Het lid vernoemt het verlaten van het vakdenken en de introductie van het vakoverschrijdend en projectmatig denken. Het onderwijs heeft daar nood aan, maar dat vergt wel andere skills en competenties van de lesgevers.

Innovaties als co-teaching, in teams werken enzovoort, zijn nodig. Maar dat is niet aangeleerd in de lerarenopleiding en niet iedereen heeft dat in de vingers. Er is dus professionalisering nodig, niet in de vorm van enkele uren nascholing, maar in de vorm van lange trajecten waarbij over de muurtjes wordt gekeken, good practices aan bod komen en de pedagogische begeleider 'train the trainer'-sessies geeft en de expertise kan doorstromen naar het hele werkveld. Dat vraagt volgens de spreker een omschakeling van het werk van de pedagogische begeleiding, wat het rapport heel goed omschrijft. Wat kan het beleid doen om die omschakeling te bewerkstelligen, zodat de volgende legislatuur stappen vooruit kunnen worden gezet?

Koen Daniëls schetst dat het gaat om een opvolgingsonderzoek, met in 2019 een aantal gelijkaardige vaststellingen als in 2014.

Het lid gaat in tegen de framing dat zijn partij de pedagogische begeleiding wil afschaffen. Dat wil de N-VA absoluut niet, beklemtoont de spreker, maar hij wil de aanbevelingen uit het rapport wel gebruiken om te zorgen dat de pedagogische begeleiding doet waarvoor ze betaald wordt en nodig is.

Het gaat vooreerst om begeleiding en niet om leiding, stipt de spreker aan. Leerkrachten en scholen moeten de begeleiding ervaren als ondersteuning voor een nood die ze ervaren. In welke mate is de begeleiding die scholen en leerkrachten ontvangen vraaggestuurd of een antwoord op de vraag die ze werkelijk hebben? Hebben scholen en leerkrachten nadien de ervaring dat ze pedagogisch begeleid zijn en ermee verder kunnen?

Koen Daniëls heeft in de praktijk gezien dat er heel veel diverse vormen van begeleiding zijn. Wat werkt en wat werkt niet?

De spreker verwijst naar een charter dat hij recent heeft ontvangen, waarin de begeleiding had opgesteld hoe in een school de leerkrachten met Frans moesten omgaan. Tijdens de personeelsvergadering werd dit door de begeleider voorgesteld als de te volgen aanpak, met heel strikte richtlijnen. Heeft de commissie een overzicht over de verhouding tussen vraaggestuurde begeleiding en het top-down opleggen van een aanpak?

Hoe kan pedagogische begeleiding samenwerken met niet-pedagogische begeleiding die wel aan pedagogische begeleiding doet, zoals nascholing, private aanbieders en hogescholen? De spreker verwijst naar een project van een hogeschool die maandelijks ondersteuning biedt in een school. Een pedagogische begeleiding volgens het decreet was daar dus niet aanwezig.

Een opleiding tot CLB'er is er niet, werd in de toelichting gesteld. Zou het zinvol zijn om dit tot stand te brengen in plaats van en court du route met begeleiding te proberen bijsturen, vraagt Koen Daniëls. Het is niet zo dat voor een psycholoog of pedagoog een CLB als draaischijf automatisch een geschikte werkomgeving is.

Als de bevindingen van het rapport van 2019 worden vergeleken met de resultaten van 2014, stelt de spreker veel gelijkaardige aanbevelingen vast. Er zijn stappen gezet, maar de kern (klasgerichtheid, te veel tijd voor koepelwerking, tekort aan visie, interne begeleidingscapaciteit) komt terug. 40 procent van de middelen voor begeleiding komt uit de middelen van de scholen, stipt de spreker aan. De begeleiding wordt rechtstreeks betaald door de Vlaamse overheid, maar daarnaast dragen scholen in het vrije net ook nog middelen af waarmee begeleiders worden betaald. Sommige scholengroepen of congregaties zetten een eigen begeleidingsdienst op die dicht bij de school staat. Is dat een model dat een antwoord kan bieden op de gestelde uitdagingen?

Het lid gaat nog in op de elementen die nodig zijn om te objectiveren welke begeleiding nodig is, en verwijst naar parallelproeven, peilingsproeven en PISA. Welke begeleiding is in de school nodig? Die cruciale vraag moet eerst gesteld worden voor een volgende stap kan worden gezet. De spreker vraagt zich af of dat ook niet op andere niveaus dan de pedagogische begeleiding moet worden aangekaart. Hoe kan de datageletterdheid versterkt worden, zodat begeleiding echt begeleiding is?

Jamila Hamddan Lachkar schetst dat de commissie sterk focust op samenwerking met externen en andere diensten zoals het volwassenenonderwijs en het deeltijds kunstonderwijs. Er is volgens het lid ook veel expertise aanwezig op andere terreinen, bijvoorbeeld bij de basiseducatie. Die is niet opgenomen in het rapport, merkt de spreker op, maar zou wel een meerwaarde kunnen betekenen voor de pedagogische begeleidingsdiensten.

Kathleen Krekels valt de discrepantie op tussen wat zij hoort van de pedagogische begeleiding en de begeleiders, en wat zij hoort van scholen. In het rapport wordt daar voor een deel antwoord op gegeven. In de toelichting werd gezegd dat het belangrijk is dat begeleiders experts zijn, maar er zijn sterke en minder sterke begeleiders. Als scholen niet op één lijn zitten met de begeleiding en geen antwoord krijgen op hun vragen, blijven zij wel een langere tijd gebonden aan een begeleider. Een begeleidingsdienst werkt per scholengroep of per regio, maar als scholen niet verder samenwerken met een begeleider missen zij heel veel kansen, want ze vallen dan zonder pedagogische begeleiding. Het lid ziet regelmatig scholen met een dergelijke negatieve ervaring. Heeft de commissie er zicht op hoeveel scholen minimaal of niet met de pedagogische begeleiding werken wegens de te beperkte expertise van de begeleider?

De nood aan gerichte inzet tussen pedagogische begeleiding, CLB's, POC's en scholen is volgens de spreker heel belangrijk. Met het decreet Leerlingenbegeleiding (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr.1498/1) werd getracht om die groepen meer op elkaar af te stemmen, maar zij merkt dat er op het veld nog veel onzekerheid is. Wat zijn volgens de commissie belangrijke elementen om de verschillende organisaties gericht in te zetten, zodat de school er maximaal voordeel uit kan halen?

Kathleen Krekels benadrukt nog het belang van netoverschrijdende samenwerking. Het voelt alsof er op dat terrein kansen zijn gemist. Het POC geeft een aantal voordelen, meent het lid. Maar zij vreest dat finaal de schrik om de pedagogische eigenheid te verliezen te veel meespeelt. Heeft de commissie ideeën om die angst weg te nemen?

2. Antwoorden van Georges Monard

Georges Monard gaat in op de meerwaarde van de pedagogische begeleiding, naast het CLB. Hij meent dat dit vrij goed afgelijnd is.

Het klopt dat er scholen zijn die weinig beroep doen op de begeleiding, maar het gebruik groeit. De begeleidingsdiensten brengen ook hun bereik in kaart. Rijst natuurlijk de vraag wat 'bereik' is, wat volgens de spreker meer is dan eenmaal per jaar met de directeur spreken. De commissie wil beter omschreven zien wat dit juist betekent. Scholen die geen contact hebben met de pedagogische begeleiding, vormen toch een kleine minderheid, stipt Georges Monard aan.

Sommige scholen zoeken begeleiding op de privémarkt. Het belangrijkste is volgens de spreker dat zij een antwoord krijgen op hun vragen en dat scholen begeleid worden.

Ook de vraag naar vraag- en aanbodgestuurd kwam meermaals aan bod. Georges Monard zegt dat de commissie pleit voor een evenwicht. Uiteraard moet worden ingegaan op de zaken waar scholen mee worstelen, maar soms zijn er ook scholen die in de veronderstelling zijn dat alles goed loopt en weinig vragen stellen. Vaak stellen de beste en meest dynamische scholen vragen. Er moet dus ook een aanbod zijn voor de andere scholen om ze op een aantal punten te wijzen, waarvoor inspectierapporten soms een interessante opstap zijn. Begeleidingsdiensten moeten volgens de commissie dus ook een eigen aanbod hebben en aangeven waarmee elke school minimaal moet werken, en voorstellen om dat met de scholen te bespreken. Een begeleider hoeft niet altijd uitgenodigd te zijn om naar een school te gaan, stipt de spreker aan. Hij moet dan wel beginnen met het uitklaren van de noden van de school en kijken naar, op het eerste gezicht misschien niet zichtbare, problemen. Begeleidingsdiensten moeten een gezicht hebben zodat scholen weten waarvoor zij staan, resumeert de spreker.

Er is ook duidelijk gewezen op het belang van professionalisering van de begeleiders en daar moet tijd aan besteed kunnen worden. De meeste begeleiders doen dat ook, denkt de commissie. Begeleiders kunnen niet op elk moment naar de school. Exact hetzelfde probleem stelt zich bij de inspectie. De eerste weken van het schooljaar en tijdens de examens is dat moeilijker. Tijdens die weken moet de professionalisering plaatsvinden, meent de spreker. Het stoort de commissie dat begeleidingsdiensten tijdens de nuttigste weken om scholen te bezoeken, soms een aantal dagen professionalisering plannen.

Georges Monard heeft de roep naar meer samenwerking gehoord, waarbij samenwerking geen identiteitsverlies hoeft te betekenen. De vrijheid van onderwijs is een kostbaar goed, maar mag niet te pas en te onpas ingeroepen worden om elke vernieuwing tegen te houden, stelt de spreker. Samenwerking betekent ook niet dat een andere begeleiding gekopieerd moet worden, maar er is wel wederzijdse inspiratie mogelijk, besluit de spreker.

Jan DURNEZ,
voorzitter

Koen DANIELS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
dko	deeltijds kunstonderwijs
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OVSG	Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
PISA	Programme for International Student Assessment (van de OESO)
POC	permanente ondersteuningscel
SNPB	Samenwerkingsverband Netgebonden Pedagogische Begeleidingsdiensten
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent
vzw	vereniging zonder winstoogmerk